

SÈRIE 5

A tots els exercicis i opcions les puntuacions parcials de totes les preguntes, si n'hi ha, són orientatives. El corrector o correctora valorarà positivament –a més dels continguts conceptuals– l'ordre de l'exposició, la precisió i el llenguatge emprat per l'alumnat i tindrà més en compte i valorarà positivament allò que l'alumnat aporti, més que no pas allò que deixa de dir. També valorarà positivament l'aplicació del vocabulari correcte i claredat en l'exposició.

Opció A**Exercici 1: Text. de M. Renner (2000). *Crear llocs de treball, conservar l'entorn.***

En aquest text es proposa la verificació dels objectius terminals 12 que es corresponen amb els blocs de continguts conceptuals 2.1 i 2.2. i amb el bloc de continguts procedimentals del currículum de Geografia. També l'exercici vol verificar els aprenentatges referits al punt 5 del document de concreció del currículum: *Els espais de producció industrial al món: localització, especialització i dinàmiques industrials*.

L'exercici es valorarà globalment a raó de 5 punts, distribuïts de la manera següent.

1) 1 punt.

L'alumnat hauria d'identificar tres idees principals. La primera: les empreses s'han dedicat a estalviar mà d'obra però augmentant la productivitat laboral; la segona: que han consumit grans quantitats de matèries primeres i fonts d'energia sense preocupar-se de la degradació ambiental; i la tercera: que si volem una economia sostenible s'ha de trencar aquesta relació segons la qual més treball implica més degradació.

Economia sostenible és la capacitat d'equilibrar l'activitat productiva amb l'ús dels recursos i el medi ambient (el creixement sostenible és aquell que satisfà les necessitats actuals sense comprometre les necessitats de les generacions futures).

2) 1,5 punts.

L'alumnat hauria de comentar tres dels grans problemes d'impacte medioambiental que generen les indústries actuals.

D'exemples de grans desastres ambientals provocats per la indústria n'hi ha molts. Poden parlar, per exemple, de la pluja àcida, de l'efecte hivernacle, de les fuites de productes tòxics, de l'abocament de residus, d'accidents fortuïts en la manipulació o trasllat de substàncies contaminants o tòxiques, etc.

Es valorarà 1 punt per numerar els problemes i les causes que els provoquen i 0,5 punts si expliquen les conseqüències que té sobre el medi cada un dels problemes que s'han analitzat: desgast ecològic, destrucció d'un ecosistema concret, contaminació de les aigües o de l'atmosfera, etc.

Es valorarà que l'alumnat esmenti i localitzi en espais geogràfics concrets els problemes medioambientals que comenta.

3) 2,5 punts.

L'alumnat ha d'explicar cinc dels factors de localització industrial que prioritzen les indústries actuals. Probablement molts citaran els tres que deia Alfred Weber de disponibilitats de recursos naturals, disponibilitat de mà d'obra i mercat, però a més poden esmentar d'altres com proximitat a les vies de comunicació, nivell d'instrucció, proximitat als centres d'investigació o d'I+D, nivell econòmic d'un lloc concret, exempcions fiscals, decisions polítiques, etc. Aquesta part de resposta es valorarà en un 1 punt.

Quant a la segona part de la pregunta l'alumnat ha de comentar que la globalització ha portat a una dispersió de la localització industrial tradicional. En els estats industrialitzats predominen les indústries metal·lúrgica, alimentària, farmacèutica, química si bé indústries que fins fa pocs anys estaven localitzades en aquests estats com la siderúrgia, automobilística, informàtica i electrònica de consum, per citar tres exemples. ara les podem trobar als nous països industrialitzats. En aquests estats hi trobem la indústria tèxtil. En els estats industrialitzats predominen les indústries que produeixen un alt valor afegit mentre que en els països en desenvolupament predominen les indústries poc especialitzades en molta mà d'obra i en baixos salaris. Aquesta part de resposta es valorarà en 1,5 punts

Exercici 2: Taula sobre el nombre i causes dels incendis forestals a Catalunya

En aquest exercici es proposa la verificació d'una part dels objectius terminals 5, 7, 8 i 10 que es corresponen amb els blocs de continguts conceptuals 1.1 i 1.4. També es verifica els aprenentatges referits al punt 2 del document de concreció del currículum, *El medi físic com a recurs per a les activitats humanes*.

L'exercici es valorarà globalment a raó de 5 punts, distribuïts de la manera següent:

1) 1 punt

L'alumne ha de descriure que estem davant d'un quadre estadístic que ens informa del nombre i les causes dels incendis forestals a Catalunya. Les dades estan expressades en números enters i corresponen al període 1995-1999. Es fa una distinció en 5 apartats segons les diferents causes.(0,5 punts)

Les causes que tenen relació amb l'activitat humana són les accidentals, intencionades i negligències i sumen un percentatge aproximat del 80% del total. (0,5 punts)

2) 1,5 punts

Com a factors naturals es pot fer esment del clima mediterrani, amb la calor i sequedat de l'estiu, i el tipus de vegetació mediterrània, on en concret els matolls, els pins i el sotabosc llenyós són més vulnerables als incendis. (0,5 punts)

Com a factors humans es poden citar entre altres, les cremes agrícoles o de pastures, els accidents en línies elèctriques i altres, l'ús recreatiu del bosc, les negligències humanes com les cigarretes, els incendis intencionats, i l'augment de la zona de bosc degut a l'abandó d'àrees de pastura o de conreus. (1 punt)

Es valorarà la coherència de l'exposició, i la consciència del grau d'humanització i de la problemàtica de conservació

3) 2,5 punts

Resposta oberta on l'alumne hauria d'observar que Catalunya és un territori fortament humanitzat i que aquest fet ha tingut una gran incidència sobre el paisatge. L'alumne ha de destacar alguns dels següents aspectes:

- La densa concentració urbana, situada en la comarca del Barcelonès i comarques del voltant, amb un paisatge urbanitzat i industrial.
- L'impacte de la xarxa de comunicacions.
- L'espai rural, que darrerament ha patit un èxode migratori que ha tingut com efecte l'ampliació de l'àrea de bosc.
- L'extensió de les segones residències.
- L'impacte d'activitats com el turisme, especialment el turisme de sol i platja que ha suposat la destrucció de molts paisatges de gran bellesa. També les infraestructures que requereixen les noves formes de turisme de muntanya com l'esquí o els esports d'aventura són en molts casos agressives amb el medi natural i paisatgístic.
- La necessitat de protecció i preservació de la natura ha portat a l'aprovació del Pla d'Espais d'Interès Natural (PEIN)

Es valorarà la coherència de l'exposició, i la consciència del grau d'humanització i de la problemàtica de conservació.

Opció B**Exercici 1: Text d'Ignacio Ramonet sobre problemes medioambientals.**

En aquest exercici es proposa la verificació d'una part dels objectius terminals 3 i 36 que es corresponen amb els blocs de continguts conceptuals 1.1, 1.2, 1.3 i 1.5 i amb els blocs de continguts procedimentals 1.7, 2.5 i 3.2 del currículum de Geografia. També es verifiquen els aprenentatges referits al punt 1 del document de concreció del currículum: *El medi físic com a escenari per a les activitats humanes*.

L'exercici es valorarà globalment a raó de 5 punts que es distribuïran de la manera següent:

1) 1punt

L'alumnat hauria d'esmentar com a idees principals:

- l'efecte hivernacle pot provocar un augment de la temperatura mitjana del planeta i una elevació del nivell dels oceans
- la deforestació destrueix les espècies animals i vegetals
- cal protegir la biodiversitat mitjançant un desenvolupament sostenible
- els països occidentals no respecten els acords de la Cimera de Rio de Janeiro

La puntuació es pot distribuir de manera equitativa entre els diferents apartats.

2) 1,5 punts

Pel que fa als motius dels països occidentals caldria comentar-ne tres, com a mínim, entre els següents:

- no volen reduir la producció industrial perquè això implicaria una reducció dels beneficis de les grans multinacionals
- no volen modificar el desenvolupament de les activitats agrícoles per fer-les més sostenibles perquè també comportaria una reducció del marge de beneficis a curt termini
- no volen renunciar a la utilització de combustibles fòssils per emprar energies alternatives pels costos que representaria la reconversió i pel que algunes grans empreses deixarien de guanyar
- hi ha dificultats per arribar a acords entre tots els països industrialitzats propiciades, sobretot, per Estats Units

3) 2,5 punts

Com a causes i conseqüències principals l'alumnat hauria d'exposar les següents:

- Efecte hivernacle
causes: les activitats industrials, urbanes i agrícoles han provocat un augment de les emissions de gasos d'efecte hivernacle a l'atmosfera fent augmentar la temperatura mitjana del planeta
conseqüències :l'augment de la temperatura de la Terra pot provocar que es desfacin els casquets polars i augmenti el nivell dels oceans inundant moltes zones costaneres
- la deforestació
causes: la pobresa i el creixement demogràfic fan augmentar la superfície de terres destinades als conreus i a la urbanització, a més augmenta el grau d'explotació dels boscos per a la producció de fusta i com a combustible
conseqüències: la deforestació provoca la pèrdua de la biodiversitat

- la pluja àcida

causes: la contaminació atmosfèrica produïda per l'ús de combustibles fòssils, l'activitat de les centrals tèrmiques i les emissions procedents dels automòbils i les calefaccions urbanes.....

conseqüències: alteració dels sòls i de la vegetació

Exercici 2: Mapa de la mortalitat infantil al món el 1998.

En aquest exercici 6 es proposa la verificació d'una part dels objectius terminals 17 i 28 que es corresponen amb els blocs de continguts conceptuals 4.1 i 4.4 i amb els blocs de continguts procedimentals 1.4, 2.5 i 3.2 del currículum de Geografia. També es verifiquen els aprenentatges referits al punt 3 del document de concreció del currículum: *La població i els moviments de població al món actual*.

L'exercici es valorarà globalment a raó de 5 punts, distribuïts de la manera següent:

1) 1 punt

L'alumnat hauria de descriure que es tracta d'una mapa temàtic que reflecteix la distribució de la mortalitat infantil al món l'any 1998. Així mateix, hauria d'esmentar que s'utilitzen una sèrie de tramats per tal d'indicar els diferents nivells de mortalitat infantil de cada país. A continuació, hauria de comentar que la distribució del fenomen és desigual i que es poden diferenciar, a grans trets, dues grans zones:

- Zona de baixa mortalitat infantil a Nord-Amèrica, Europa, Japó, Austràlia i l'Amèrica temperada.
- Zona de mitja o alta mortalitat infantil a Àfrica, la meitat sud d'Àsia, Amèrica central i la major part de Sudamèrica.
- Finalment, s'hauria d'esmentar que els nivells més elevats de mortalitat infantil es localitzen als països en vies de desenvolupament, mentre els més baixos es troben als països desenvolupats.

La puntuació es pot distribuir equitativament entre les dues parts de la descripció.

2) 1,5 punts

L'alumnat hauria de definir la mortalitat infantil com la relació entre el nombre de criatures que moren durant el primer any de vida respecte del total de naixements del mateix període en un lloc determinat. L'esperança de vida es podria definir com la mitjana d'anys que pot esperar viure una persona acabada de néixer si no es modifiquen les condicions del moment.

Les definicions es podrien valorar a raó de 0,5 punts cada una.

Pel que fa als factors que influeixen sobre la mortalitat infantil caldria esmentar-ne quatre com a mínim:

- una alimentació suficient i adequada
- l'accés als serveis mèdics, a les vacunes i als medicaments
- la bona salut de la mare i l'existència d'atenció mèdica durant l'embaràs i el part
- l'accés a l'aigua potable i a una higiene adequada en general
- el nivell d'ingressos de la família

Aquesta apartat es podria valorar amb 0,5 punts.

3) 2,5 punts

L'alumnat pot estructurar la resposta de diverses maneres, bé comentant els diferents indicadors per separat i successivament, o bé comentant la situació de tots els indicadors primer en els països en vies de desenvolupament i després en els països desenvolupats. En qualsevol cas, l'alumnat hauria de comentar els aspectes següents:

- Fecunditat: és baixa als països desenvolupats degut a la planificació familiar i l'ús d'anticonceptius, a l'accés de la dona al món laboral i educatiu amb plenitud de drets i al predomini de criteris de benestar. Contràriament, és elevada als països en vies de desenvolupament degut a l'estructura socioeconòmica que determina un paper productiu per a les criatures, a una escassa consideració de la dona en el conjunt de la societat i un baix nivell d'educació.
- La mortalitat infantil és baixa als països desenvolupats i alta als països en vies de desenvolupament, mentre que l'esperança és alta als primers i baixa als darrers. Tot plegat és degut a la situació de les condicions de vida que han anat millorant constantment als països desenvolupats, mentre que en els països del Tercer Món aquest procés o bé no s'ha donat de forma completa, o bé no s'ha produït.
- Pel que fa al creixement natural, és força elevat en els països en vies de desenvolupament i baix en els desenvolupats com a conseqüència del descrit en els punts anteriors.

Aquest apartat es pot valorar amb 2 punts distribuïts a raó de 0,5 punts per a cada indicador.

Pel que fa als exemples, són molt abundants (Suècia, Espanya, França, Índia, Senegal, Bolívia...) l'alumnat n'hauria de citar tres de cada tipologia com a mínim. Puntuació: 0,5 punts.